
Guru biomechaniky prof. Ing. Stanislav Otáhal, CSc. slaví životní jubileum

Guru biomechaniky prof. Ing. Stanislav Otáhal, CSc. slaví životní jubileum

V průběhu letních prázdnin oslavil náš kolega a kamarád Stanislav Otáhal sedmdesátiny. Možná se ptáte, co má ten veselý chlapík, kterého potkáváte při různých příležitostech, v životě za sebou. Proto dovolte, abychom těm mladším přiblížili doby, kdy jej ještě neznali, a těm starším trochu oprášili vzpomínky, protože lidská paměť je sice obdivuhodná, ale postupem času mnoho vzpomínek končí v šedé haldě minulosti.

Standovým osobním, ale i profesním životem se prolíná několik „vášni“ – sport, jazz a biomechanika. Narodil se v roce 1939 v rodině důstojníka československé armády a má tři syny ze dvou manželství.

Standa a biomechanika

Standa vystudoval střední průmyslovou školu specializaci Lékařská technika. Zde se zrodil jeho velký zájem o lidský organismus a hlásí se ke studiu medicíny. Bohužel tehdejší režim v čele s A. Novotným mu studium nedovolil a Standa nastupuje na fakultu strojní ČVUT, specializace přesná mechanika a optika. Jeho vášeň pro pochopení lidského těla ho neopustila a během studií zahajuje spolupráci s Dr. Šamánkem na konstrukci dětského kardiokatedru a s Dr. Eyseltem na kybernetickém modelu chůze. Na jejich doporučení začíná externě spolupracovat s doc. Seligerem na katedře fyziologie FTVS, kam po promoci na umístěnku nastupuje. Krátce poté přechází na katedru anatomie a biomechaniky, kde měl na starost vybudování a zajištění provozu biomechanické laboratoře katedry. V r. 1964 se s kolegou Karasem vzbouřili proti oficiálnímu trendu v biomechanice sportu dle sovětského vzoru a začali se věnovat biomechanice pohybového aparátu; kurz elektromyografie na ČSAV, členství ve Společnosti aplikované kybernetiky (SAK), později členem UV SAK, aktivní účast na 1. konferenci o biomechanice v Curychu, kde byla založena ISB (International Society of Biomechanics), členství v ISB a ISEK. Zpočátku byl zaměřen pouze na technickou stránku biomechanické metodologie budování a provozu laboratoře, později více zaměřen na biomechaniku pohybového systému, zejména kosterní sval (analogové modely kontrakční mechaniky svalu). Po srpnu 1968 odjel na delší cestu do Anglie a Švýcarska, pracoval na odd. Arbeit Physiologie ETH Curych. Okolo r. 1978 začal spolupracovat s týmem katedry pružnosti a pevnosti ČVUT, který začal s biomechanickou aktivitou (J.+F.Valentové). To vyústilo v kandidátskou práci na ČVUT (téma: Biomechanika kosterního svalu, obhájeno v r. 1981), ve spolupráci na 1. české monografii Biomechanika (J.Valenta a kol., 1985) a spolupráci na založení Československé společnosti pro biomechaniku. Okolo r. 1985 začal spolupracovat s paní Mojžíšovou na problému biomechanické interpretace její metody mobilizace páteře. Tato několikaletá epizoda se stala základem pro následné, dosud trvajícím téma: Biomechanika axiálního systému. Počátkem devadesátých let FTVS musela opustit budovu na Malé Straně a nová dislokace do prostor Sorbonny ve Veleslavíně ho jako technického vedoucího laboratoře mimořádně zaměstnala. Později se habilituje a prof. Karas mu předává funkci vedoucího katedry anatomie a biomechaniky (AB). Řešil personální rekonstrukci katedry (celková obměna odd. anatomie, částečně odd. biomechaniky). Se statutárními změnami přišlo dělení FTVS na sekce. Byl ustaven vedoucím Biomedicínské sekce FTVS a s tím souvisely práce s budováním příslušných laboratoří (lab. biomechaniky, lab. bioenergetiky a lab. kinesiologie) - zahájena grantová aktivita, která byla v začátcích nesmírně náročná na tématickou a technickou provozní přípravu. Rekonstrukce dříve kandidátského studia v biomechanice (CSc.) na nový akreditovaný doktorský studijní obor Biomechanika proběhl rovněž v tomto náročném porevolučním období. Byl jmenován předsedou Oborové rady (OR) Biomechanika a členem VR FTVS UK. Technologické vybavení laboratoře biomechaniky bylo zajišťováno pouze z grantové aktivity řešitelů grantů. Byl vytvořen inovovaný program nových předmětů na kat. AB, který byl propojen s 2.LF UK a FS ČVUT jak v pregraduální, tak postgraduální formě studia. S tím bylo spojeno budování a zahájení provozu Anatomické preparace a pitevny, později pak laboratoře BEZ (Biomechanika extrémních zátěží). Grantová aktivita a „konsorcium“ Sdružené pracoviště umožnilo zvýšení výkonnosti v grantové činnosti, technické a personální zajištění PDS v biomechanice. Pak přichází jmenování profesorem UK. Tématicky je dosud zaměřen v oblasti základního výzkumu na biomechaniku axiálního systému. S tím souvisí i pozdější „biomechanická úchylka“ (ve smyslu tradičního inženýrského přístupu) => „komplexní“ biomechanika (v současné době se prosazuje název integrative biomechanics), která akcentuje komplexní přístup k řešení daných úloh, tj. v celkovém rozsahu rozlišovacích úrovní: celulární – tkáňová – orgánová (agregátová) - systémová. V oblasti aplikovaného výzkumu pak témata ergonomického charakteru (spolehlivost lidského prvku v tandemu člověk stroj, řidič – automobil; zátěžové důsledky extrémního hypokinického a hyperkinetického režimu, atd.). OR Biomechanika, jejímž je předseda, je členem konsorcia DSBM UK (Doktorské studium biomedicíny UK).

Standa za svůj profesní život vychoval více než 30 doktorandů a ovlivnil stovky studentů jak pregraduálních, tak dalších postgraduálních, včetně oborově příslušejících např. do Kinantropologie. Z nich se pak celá řada stala jeho kolegy, a to nejenom na UK, ale i dalších vysokých školách či AVČR. Standa je více než deset let prezidentem České společnosti pro biomechaniku a velkou měrou se zasloužil o pravidelné konání mezinárodní konference Human Biomechanics. Na svém pracovišti FTVS UK Praha je nejvýkonnějším reprezentantem jak v oblasti úspěšně vedených doktorandů, tak nejvýkonnějším řešitelem obdržených grantů zejména od GAČR, ale i např. Ministerstva dopravy, Ministerstva zdravotnictví, MŠMT, GAUK, a dalších, jejichž počet přesahuje číslo dvacet. Publikoval více než 150 odborných prací, se svými studenty a spolupracovníky se zúčastňuje desítek konferencí na národní i mezinárodní úrovni po celém světě. Standa je profesionál a patriot. Vždy prosazoval a prosazuje moderní, otevřený způsob spolupráce všech pracovišť, zabývajících se biomechanikou na kvalitní úrovni. Neodpustí nikomu nic, ani sobě, a tak velmi často, na úkor svého pohodlí, nevýhod, prospěchu a často i proti nekorektnímu postoji svých nadřízených prosazuje nezávislost myšlení, nezávislost svoji, studentů, kolegů – řešitelských týmů. Je to často velmi nesnadné, ale jen tak je možné dosáhnout požadované kvality výsledků.

Standa je tím, kým by měl být každý, nejen vysokoškolský pedagog a vědec. Je učitelem i tím, kdo má své následovníky, prof. Otáhal je guru biomechaniky.

prof. Ing. Stanislav Otáhal, CSc.

Standa a politika

Standa se velmi aktivně podílel na pražském jaru v roce 1968. Byl členem KAN (Klub angažovaných nestraníků). Rozčarování z okupace řešil „únikem“ do vědy a zahraničí. Švýcarsko mu však k srdci nepřirostlo a proto se vrátil do Československa. Založil rodinu a snažil se odolávat přímému tlaku bývalého režimu. V listopadu roku 1989 se plnou silou vrhnul do politiky. Stal se mluvčím Občanského fóra, předsedou senátu FTVS a členem Rady Vysokých škol. Obrovské pracovní přetížení mělo své následky a Standa prodělal mozkovou příhodu. S aktivní politikou rázem skončil a věnoval se především odborným funkcím.

Standa a sport

Jak již bylo uvedeno, velkou životní Standovou vášní byl a je sport. Standa jako obrovský přirozený plavecký talent okamžitě zaujal přední místa na plaveckých soutěžích. V období vrcholového plavání nashromáždil řadu titulů mistra republiky a dokonce zaplavával dorostenecký Československý rekord. Zaměřoval se především na dlouhé tratě. Postupně ho však „plavání od žlábků ke žlábkům“ začalo nudit a proto se se vši silou vrhnul na vodní pólo. S pólisty objel celou

Evropu a z tohoto období mu zůstalo nespočet životních kamarádů, kteří však většinou po roce 1968 emigrovali do celého světa. Po návratu ze Švýcarska se Standa začíná orientovat „pod vodu“. Společně s Vaškem Hoškem budují a dlouhé roky až do devadesátých let provozují klub potápěčů. Klubem prošly stovky studentů FTVS a přírodovědecké fakulty. Mnoho z nich se potápění stále věnuje jak rekreačně, tak profesionálně. Po zdravotních potížích v devadesátých letech se Standa přesouvá z hlubin „na hladinu“, tedy na plachetnici. Rekreačnímu námořnímu jachtingu se věnuje dodnes.

Standa muzikant, kamarád

Standa miluje hudbu. Pravděpodobně to pochází z jeho rodiny, protože jeho dědeček byl významným hudebníkem za Rakouska Uherska a první republiky. V mládí prošel dril hry na housle a později se začíná hudbě věnovat amatérsky. Podobně jako řadu dalších této generace Standu očaroval jazz. Synkopy pro něj zněly velmi libě a proto si pořídil saxofon, na který se naučil a začal aktivně hrát jazz v různých amatérských seskupeních. Pamětníci si jistě vzpomenou, že žádná oslava se neobešla bez Standova saxofonu či piana. Na potápěčských zájezdech do Jugoslávie probíhaly dlouhé JamSessiony na pobřeží, kterým přihlíželi turisté z celého světa.

Standa za svůj dosavadní život potkal a ovlivnil mnoho lidí. Je naprosto přímý, nebere si servítky, ale jeho životem vládne tvrdá morálka a věrnost. Někteří jeho upřímnost a otevřenost neunesou, ostatní se však stávají jeho celoživotními kamarády. Za „své“ lidi je ochoten se bít se vší vervou a jak mnohokrát v minulosti ukázal i s nasazením vlastního zdraví. Je toho ještě mnoho co bychom rádi připomněli, ale asi by se dalším výčtem rozměnilo to podstatné.

Stando, k tvému životnímu jubileu ti upřímně přejeme hodně zdraví, štěstí a životní energie! Stando, děkujem!
Členové Katedry anatomie a biomechaniky FTVS UK